

Reactie aan de Minister van Landbouw en Visserij op het beleidsvoornemen "Meerjarenplan Bosbouw"

Indeling

- I Doelstellingenanalyse
- II Het beleid op lange termijn (tot 2050)
- III Het beleid in de planperiode (tot 2000)

I Doelstellingenanalyse

Het Meerjarenplan Bosbouw wordt door de Koninklijke Nederlandse Bosbouw Vereniging benaderd vanuit de opvatting dat het doel van de bosbouw is: "het duurzaam instandhouden van het bos als noodzakelijk onderdeel van de leefomgeving van de mens en binnen dit kader het bos zodanig te verzorgen dat het voorziet in materiële en immateriële behoeften".

Vanuit deze benadering onderschrijft onze vereniging de doelstellingenanalyse van het Meerjarenplan zoals die in hoofdstuk 2 is weergegeven.

II Het beleid op lange termijn (tot 2050)

In het Meerjarenplan Bosbouw wordt ervan uitgegaan dat het bos op een dusdanige wijze beheerd moet worden dat de veelzijdige gebruiksmogelijkheden behouden blijven.

Onze vereniging is van mening dat de uitwerking in het Meerjarenplan van dat uitgangspunt met dit beleid op lange termijn strijdig is. Een gevolg van de koppeling van bosdoeltypen aan functies is dat er voor een aanzienlijk deel van het bosareaal éénzijdig bosbeheer wordt geïndiceerd, een zodanig éénzijdig beheer dat dat een bossamenstelling tot gevolg zal hebben, die aan volgende generaties niet meer de keuzevrijheid laat voor veelzijdig gebruik. Dat geldt met name voor de éénzijdige functiekeuze natuur en ook via de omschrijving "korte omloop" voor de éénzijdige houtproductie functie.

De KNBV vindt dat bedoelde koppeling voor het beleid op lange termijn uit het Meerjarenplan moet verdwijnen. Dit laat onverlet, dat op kortere termijnen bezien, het bosbeheer optimaal moet reageren op wensen die vanuit een brede maatschappijvisie ten aanzien van de functievervulling van het bos worden geformuleerd.

Dat betekent naar ons oordeel o.a. dat de in tabel 6.4 in blz. 104 van het Meerjarenplan gepresenteerde indeling dient te vervallen.

De KNBV acht het noodzakelijk dat het bosbouwkundig onderzoek zich mede richt op de natuurlijke processen, zodat in de toekomst meer dan thans het geval is, de praktijk gebruik kan maken van op onderzoek stoelende uitspraken terzake.

In deze benadering is de KNBV vooral op wetenschappelijke motieven tevens van oordeel dat de bosontwikkeling in een deel van het bosareaal uitsluitend door natuurlijke processen moet worden bepaald.

De KNBV is vervolgens van mening dat het systeem van bosreservaten zoals dat, in opdracht van de Minister van Landbouw en Visserij, door het Staatsbosbeheer wordt ontwikkeld, hieraan volledig voldoet.

De regering kan aldus volstrekt duidelijk maken hoe en waar zij deze maatschappelijke overheidstaak denkt te realiseren. Onzekerheid en volstrekt nodeloze, veelal gepolariseerde discussie tussen natuur- en productiebelangen kan worden voorkomen.

De KNBV verklaart zich volstrekt tegen aanwijzing van bosarealen met éénzijdig beheer waarin houtoogst wordt uitgesloten.

III Het beleid in de planperiode (tot 2000)

Het beleid in de planperiode is in het Meerjarenplan volstrekt onvoldoende ingevuld ten aanzien van te realiseren doelen, consequenties voor verschillende categorieën boscijndom, en hoe daar met het overheidsinstrumentarium op gereageerd gaat worden.

Het instrumentarium

De KNBV is het niet eens met de financiële uitgangssituatie. Zij constateert dat het uitgangspunt is, dat de binnen de rijksbegroting voor ondersteuning van het beleid gealloceerde budgetten op het huidige niveau blijven en bovendien dat deze gericht zijn op de afbouw ervan.

Mede gezien tegen de achtergrond van het ambiteus beleid ten aanzien van de bosontwikkeling dat gepresenteerd wordt, vindt onze vereniging die uit-

gangssituatie een verkeerd vertrekpunt.

– De KNBV onderkent de positieve richting die het *uitgaven-inkomstenbeeld* in het Meerjarenplan op lange termijn te zien geeft, tekent daarbij echter aan dat berekening op kasbasis is geschied en dat de financiële onderbouw van de weg, die tot resultaat op lange termijn moet leiden, in het plan ontbreekt.

De KNBV onderkent voorts dat het Nederlandse bos nog relatief jong is, zich in ontwikkeling bevindt, hetgeen het uitgaven-inkomstenbeeld thans ongunstig beïnvloedt.

De investeringskosten in bos die – het beleid van het Meerjarenplan volgende – dienen te worden gemaakt moet niet volledig op bosbezitters worden afgewenteld. Dit klemt des te meer, omdat de boseigendom keuzevrijheid van bestemming is ontnomen als gevolg van de opgelegde herplantplicht.

De KNBV is van mening dat de weg van nu naar de lange termijn scherp geanalyseerd dient te worden en op bedrijfseconomische consequenties dient te worden bezien.

– De overheid dient, bij haar voorwaardenscheppend beleid, het bosbezit in veel sterkere mate dan thans het geval is, te benaderen als *bosbedrijf*. Bij voldoende ondernemersvrijheid kan de eigenaar dan optimaal gebruik maken van de inkomsten van de voor hem direct marktbaar producten. Een groot aantal belemmeringen dient te worden opgeheven. Deze belemmeringen vloeien in het bijzonder voort uit enerzijds de Natuurschoonwet en Natuurbeschermingswet en anderzijds de Wet Ruimtelijke Ordening, zoals deze op gemeentelijk niveau wordt geïnterpreteerd.

Wij menen dat daarop in het plan veel nadrukkelijker dient te worden geanticipeerd.

– Onze vereniging acht het onbegrijpelijk dat onder het instrumentarium in het Meerjarenplan het *fiscaal beleid* niet wordt behandeld. Dit temeer omdat het de regering mogelijkheden biedt het bosbedrijfsleven te ondersteunen, zonder directe budgettaire consequenties voor de Rijksbegroting. Immers inkomstenderving is marginaal, terwijl de effecten op het bosbedrijfsleven groot kunnen zijn. Wij doelen hierbij met name op het regiem met betrekking tot Vermogensbelasting en Successierechten.

– De KNBV is van menig dat waar het bos *verschiedene functies* gelijktijdig vervult, dit geldt voor het overgrote deel van ons bos, nooit verwacht mag worden dat één van de functies te weten de houtproductie, de overige functies bekostigt. Dit betekent dat de samenleving andere functies dan de houtproductie zoals recreatie, "natuur" dient te honoreren in de vorm van kostenvergoeding, los van het bestaande subsidie instrumentarium.

– Met betrekking tot het gebruik van *pionierhoutsoor-*

ten, bosdoeltypen 38 t/m 42 (sitkaspar, fijnspar, Japanse lariks, wilg, populier) meent onze vereniging dat in de planperiode en in de fase van ontwikkeling, deze in het Nederlandse bos een plaats vervullen en derhalve in aanmerking dienen te komen voor volledige toepassing van de beschikking bosbijdragen.

De totale bedrijfskolom

Het Meerjarenplan zegt niets over een op de totale bedrijfskolom afgestemd beleid. De KNBV doelt hierbij op een geïntegreerd beleid over een te overziene periode voor de bosbouwsector, inclusief houthandel en houtindustrie.

Voor de planperiode dient er een houtvoorzieningsplan en een daarop gebaseerd houtproductieplan te komen. De aankondiging daarvan en de uitgangspunten daarvoor moeten in het Meerjarenplan worden verwoord.

De mogelijkheden voor het voeren van een gezond financieel beheer zijn afhankelijk van het functioneren van de totale bedrijfskolom. Naarmate die bedrijfskolom, los van het feit wie eigenaar is, in omvang en kracht toeneemt, zijn er betere ontwikkelingsmogelijkheden voor elk bosbezit afzonderlijk.

Vanuit deze gezichtshoek verzwakt het onttrekken van een potentieel houtproducerend areaal, of maatregelen die de houtproductie negatief beïnvloeden, de financieel-economische basis van de gehele bedrijfskolom en daarmee van de afzonderlijke componenten.

De eigendomsstructuur

Op basis van de historische ontwikkeling is aan te tonen dat spreiding in boseigendom bijdraagt tot de zo gewenste diversiteit van bossen en bossamenstelling.

Het Meerjarenplan maakt zich ernstig zorgen over de voortdurende teruggang van deze spreiding sinds geruime tijd.

De KNBV meent dat de maatregelen die nu in het Meerjarenplan worden genoemd, onvoldoende zijn om het proces te vertragen, laat staan om te buigen. Het beleid zou erop gericht moeten zijn eigen aankoop door de overheid of subsidiëring van aankoop door instellingen alleen te overwegen als instandhouding van het bos op geen enkele andere wijze gegarandeerd kan worden. De hierdoor vrijkomende budgetten – waarover overigens in hoofdstuk 7 van het plan geen inzicht wordt gegeven – zouden enerzijds bij kunnen dragen tot versterking van bestaande bosbedrijven en anderzijds mogelijkheden kunnen scheppen voor de aankoop van bos door particulieren, op vergelijkbare wijze als nu particuliere natuurbeschermingsorganisaties daartoe in staat worden gesteld, uiteraard

onder de voorwaarde dat de particuliere eigenaar zich verplicht het lange termijn beleid van het Meerjarenplan te volgen.

Genetische kwaliteit

Als belemmering voor de bosontwikkeling wordt door onze vereniging de slechte genetische kwaliteit van het uitgangsmateriaal gezien.

Het verbaast, dat dit aspect in hoofdstuk 6.2.2 geen aandacht krijgt. Wij achten het essentieel dat structuur wordt gegeven aan concrete maatregelen in relatie tot de zaad- en plantsoenvoorziening en dat een inventariserend onderzoek wordt ingesteld dat feitelijke informatie oplevert m.b.t. de genetische kwaliteit; daaraan dienen dan bosbeheersmaatregelen te worden gekoppeld. Terzake van een dergelijk onderzoek verwijzen wij naar het artikel van J. Fanta "Verbetering van de genetische samenstelling van het Nederlandse bos door toepassing van een op veredelingsprincipes gebaseerde selectie", gepubliceerd in het Nederlands Bosbouw tijdschrift (1983), 55 (9/10): 331-339.

Procesbegeleiding

Het verbaast de KNBV ten zeerste dat aan dit onderdeel in het Meerjarenplan geen substantiële inhoud wordt gegeven.

– In dit verband wijzen wij met nadruk op de drie-eenheid, die zo goed functioneert in de landbouw, te weten *onderwijs-onderzoek-voorlichting*. Weliswaar worden er in het plan terzake van de voorlichting goede voornemens geformuleerd, maar deze zijn onvoldoende operationeel gericht in de samenhang onderwijs, opleiding, training-onderzoek-voorlichting.

Het is onbegrijpelijk en niet acceptabel dat deze

drie-eenheid niet wordt uitgewerkt en dat een onderzoek- en onderwijsparagraaf zelfs geheel ontbreekt.

Als voorbeeld mag dienen dat verdere ontwikkeling van kennis terzake van het bosdoeltypensysteem – kern en basis als het is van het gepresenteerde plan, ook in de opvatting van de KNBV – zeer nodig is. Het systeem kan een goed kader worden voor het bosbouwkundig denken en handelen van de bosbeheerder. Dan dient echter verdere uitbouw door onderzoek en toetsing aan de praktijk plaats te vinden. Een verdere ontwikkeling van de groeiplaatsclassificatie is noodzakelijk. Andere voorbeelden van kennisaanvulling betreffen de feitelijke ontwikkeling van de boomsoortenkeus, de bosuitbreiding, de relatie van het voorgestelde beleid tot bosarbeid, techniek, kosten, het onderzoek naar verbreding van toepassingsmogelijkheden van bosproducten die relevant zijn in de bosdoeltypen, houtmarktstatistieken.

Het benadrukken van de kennisuitbreiding is te meer noodzakelijk omdat vanuit de deskundigheid van onze vereniging wordt getwijfeld of er areaal beschikbaar is voor zinvolle uitbreiding met hard-loofhout, in de mate zoals wordt aangegeven, en over de mate en het tempo waarin de groveden zal worden gereduceerd.

– Naar het oordeel van de KNBV dient sterke nadruk te vallen op *voortgangsrapportage* in de planperiode, met terugkoppeling naar het beleid. Flexibiliteit moet in het systeem worden ingebouwd.

Dit kan leiden tot het opstellen van statistieken die inzicht geven in de voortgang van de uitvoering van het gepresenteerde beleid.

Zowel op basis van kennisuitbreiding als van voortgang/ontwikkeling dient het beleid bijgesteld te kunnen worden, bestuurlijke garantie voor het actueel en operationeel houden van het Meerjarenplan.